

Kutseõppe õppekavarühmade akrediteerimise 2016. aasta tulemused

Marge Kroonmäe - Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuur, kutseõppe hindamisjuht

Reet Taimsoo - Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuur, kutseõppe hindamiskoordinaator

Aastal 2016 akrediteeritud koolide õppekavarühmadest 67% said täisakrediteeringu

Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuur (EKKA) viis 2016. aastal läbi kokku 15 kooli õppekavarühma akrediteerimist kaheksas erinevas kutseharidusstandardis määratletud õppekavarühmas: kaubandus, toiduainetöötlus, mehaanika ja metallitöötlus, ehitus, merendus, muusika ja esituskunstid, aiandus ning vara- ja isikukaitse.

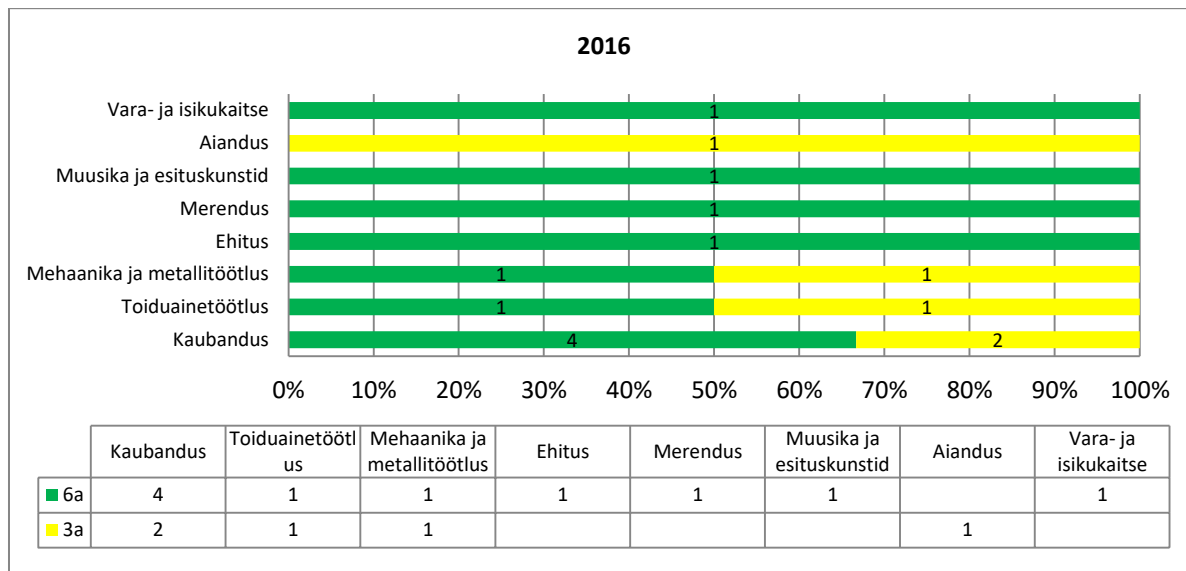
2016. aasta ajakavas oli planeeritud nende koolide õppekavarühmade akrediteerimine, mis 2013. aastal akrediteeriti kolmeks aastaks või mis pilootvoorus ei osalenud. Sisekaitseakadeemia ja Eesti Merekool osalesid kutseõppe õppekavarühmade akrediteerimises esmakordselt.

Kutsehariduse hindamisnõukogu on 24.05.2016, 16.06.2016 ning 16.11.2016 istungitel vastu võtnud kokku 15 akrediteerimisotsust ning teinud ettepanekud haridus- ja teadusministrile õppe läbiviimise õiguse pikendamiseks kooli õppekavarühmas kuueks aastaks kokku kümnel ja kolmeks aastaks kokku viiel juhul (vt joonis 1).

Kutsehariduse hindamisnõukogu protokollid on kättesaadavad EKKA kodulehel <http://ekka.archimedes.ee/kutsehariduse-hindamisnoukogu-istungite-protokollid/>.

Hindamisdokumendid (õppekavarühmade ja hindamiskomisjonide aruanded) ning akrediteerimisotsused on avalikustatud [EKKA andmebaasis](#).

Joonis 1. Akrediteerimisotsused 2016

Koolide õppekavarühmades, mis 2013. aastal olid saanud akrediteeringu kolmeks aastaks, leidsid 2016. a hindamiskomisjonid, et enamikes neist on areng olnud märgatav, eelmise komisjoni soovistega on arvestatud ja õppekavarühm on sel korral väärt täisakrediteeringut kuueks aastaks. Näiteks Tallinna Balletikooli muusika ja esituskunstimerenduse õppekavarühma hindamiskomisjon tõi esile kooli juhtkonna energilise eestvedamise õppijakeskse koolikultuuri kujundamisel ning taristu, personali töötingimuste ja õppevara parendamisel. Komisjon tõi ühe võtmetugevusena esile kooli mitmekülgse koostöö partneritega, kes on toetanud ka õpikeskkonna kaasajastamist.

2016. aasta sügisel viis EKKA esmakordselt läbi kutse- ja kõrghariduse ühishindamise Sisekaitseakadeemia ärinduse ja halduse ning sisekaitse kõrghariduse ja kutsehariduse vara- ja isikukaitse õppekavagruppides. Ühise välisindamise eesmärk oli hinnata õppeprotsessi ja selle arendust kui tervikut ning anda tagasisidet ja soovitusi sidustatud parendustegevuseks. Koostöös Sisekaitseakadeemiaga töötas EKKA välja modifitseeritud eneseanalüüsi koostamise juhendi, kus hindamiskriteeriumides läheneti terviklikult hindamisvaldkonnale. Näiteks õppekavade ja õppekavaarenduse hindamisvaldkonnas oli õppeasutusel võimalik analüüsida õppekavaarendust ja kavandada parendustegevusi terviklikult, tuues välja seosed ja vajadused valdkonna kõigi haridustasemetega ja kogu kooli kontekstis.

Eestis ainulaadsete õppekavade ühishindamise puhul oli hindamiskomisjonis vajalik laiapõhjaline kompetents ja kõikide õppevaldkondade kaetus ekspertidega, sh tööandjate esindajatega. Vajalik oli põhjalik Eesti sisekaitse süsteemi toimimise ja arengusuundade tundmine. Hindamiskomisjon moodustati tavapärasest suurem kui kutseõppes seni, lisaks õppevaldkondade ekspertidele välisriikidest olid kaasatud tööandjad Eesti riigiametitest, hindamiskomisjoni liikmeks oli ka üliõpilane. Kutseõppe hindamisel oli rahvusvaheliste ekspertide kaasamine esmakordne ja eeldas ingliskeelset eneseanalüüsi aruannet ning ka hindamiskülastusel intervjuude läbiviimist inglise keeles. Sisekaitseakadeemia vaates oli selline hindamiste pilootkorras ühitamine väga mõistlik ettevõtmine, mis aitas töötajate aega suurel määral kokku hoida ja vähendas oluliselt nii akadeemia kui ka EKKA halduskoormust.

EKKA on analüüsinud 2016. aastal akrediteeritud koolide õppekavarühmade hindamiskomisjonide aruannetes esile tõstetud tugevusi ja parendusvaldkondi. Kokkuvõtte on leitav EKKA kodulehel.

Akrediteeritud õppekavarühmades on **õppekavaarendus olnud jätkuvalt aktiivne**. Rakendatakse seni väljatöötatud õppekavasid ning koostöös huvigruppidega plaanitakse arendada uusi esma- ja jätkuõppe õppekavasid, mis tagab, et õppekavad vastavad tööandjate vajadustele ja ootustele. Mitmed 2016. a akrediteeritud koolid pakuvad Eestis ainulaadseid õppekavasid (Tallinna Balletikool, Eesti Merekool, Sisekaitseakadeemia), nende puhul on hindamiskomisjonid esile tõstnud eriti tihedat ja tulemuslikku koostööd vastavate ametkondade ja tööandjatega, samuti rahvusvahelist koostööd valdkonna arendamisel.

Tugevusena on mitmel puhul esile toodud, et **õppekavarühmas kasutatakse tänapäevaseid ja mitmekesiseid õppemeetodeid** (näiteks Narva Kutseõppekeskuse kaubanduse ja toiduainetöötluste õppekavarühmad, Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskooli toiduainetöötluste õppekavarühm, Järvamaa Kutsehariduskeskuse kaubanduse õppekavarühm), märkimist leiavad nii aktiiv- kui ka e-õppe rakendamine. Mitme õppekavarühma puhul on komisjonid tunnustanud õppijakesksust õppe korraldamisel ja läbiviimisel, häid näiteid on toodud võtmepädevuste lõimimisest erialaõppesse ja seeläbi õppija igakülgse arengu toetamist.

Väike-Maarja Õppekeskuse kaubanduse õppekavarühmas on hindamiskomisjon esile tõstnud kutse- ja gümnaasiumi õppekavade integreeritud õpetamist, kus õppekorraldus toetab sihipäraselt ja läbimõeldult lõimingut.

Õppebaasid ja õppematerjalid on valdavalt heas seisus ja piisavad, et võimaldada õpiväljundite saavutamist. Komisjonid on tunnustanud kooli ja õppekavarühma aktiivset ja tulemuslikku võimaluste otsimist, kui koolil endal napib või ei ole kaasaegsetele tingimustele vastavat õppe- ja harjutusbaasi, heaks näiteks on siinkohal Tallinna Balletikool ja Eesti Merekool.

Positiivseid näiteid on toodud töökohapõhise õppe üha laienevast rakendamisest. Valgamaa Kutseõppekeskuse kaubanduse õppekavarühmas on töökohapõhises õppes õpetamise kogemus, kus õpperühmade komplekteerimisse ja õppetöö läbiviimisse on kaasatud erinevaid ettevõtteid ja koolitusasutusi.

2016. a hindamisaruannetes on **väga palju tunnustust jagunud kutseõpetajatele**. Valdavalt on kooli õppekavarühmas kvalifitseeritud, pühendunud, asjatundlikud ja praktilise kogemusega õpetajad ja juhendajad. Aruannetest järeldeb, et õpetajad on koostööaltid ning üha enam on õppetöösse kaasatud oma ala praktikud. Samas, kuivõrd olemasolevad õpetajad on sageli juba kõrges vanuses, on komisjonid osutanud tähelepanu õpetajate järelkasvu planeerimise vajadusele lähiajal. Hindamisaruannete põhjal on personali planeerimise ja kutseõpetajate järelkasvu tagamisega, eriti maapiirkondades probleeme. Seetõttu on vastutus kuhjunud ühele põhiõpetajale või on olemasolevad kutseõpetajad ülekoormatud.

Õppekavarühma **juhtimist on komisjonid enamjaolt hinnanud kui süsteemset ja kaasavat ning kooli arengusuundadest lähtuvat**. Õppekavarühma juhtimise probleemina on siiski mitmes hindamisaruandes märgitud, et konkreetsel õppekavarühmal või valdkonnal puudub eestvedaja või on juht koormatud ka muude ülesannetega. Nendel juhtudel ei ole jätkunud piisavalt ressursi uute õppekavade, paindlikumate õppevormide ja -korralduse arendamiseks.

Õppekavarühmade parendusvaldkondadest on hindamiskomisjonid mitmel puhul märkinud, et personaliarendus ei ole süsteemne – õpetajate koolitusvajadust ei ole analüüsitud, sellest tulenevalt on eesmärgid teadvustamata ja õpetajate enesetäiendamine planeerimata. Kutseõpetajate stažeerimine on jätkuvalt kitsaskoht, kuna see on sageli juhuslik, toimub õpetaja enda initsiatiivil, kuid süsteemne stažeerimisplaan puudub. Hindamiskomisjonid on soovitanud, et õppekavarühma üheks eesmärgiks oleks seatud, et ka kutseõpetajad sooritaksid kutseeksami, mis tuleks kasuks õppijate toetamisel .

2016. a hindamisaruannete põhjal tuleb tõdeda, et sarnaselt varasematele aastatele tuleb koolides olulise parendusvaldkonnana **tähelepanu alla võtta eesmärgistatud ja süsteemne koostöö ettevõtjatega, sh regionaalsel tasandil nii õppekavade arenduses, praktika läbiviimisel, õpetajate stažeerimisel kui ka ettevõtete praktikajuhendajate koolitamisel.**

Kuna õppijate arv on akrediteeritud õppekavarühmades valdavalt kahanevas trendis, on hindamiskomisjonid soovitanud **leida koostöös tööandjatega aktiivsemalt võimalusi ja ressursi erialade turundamiseks** ja õppijate arvu suurendamiseks. Mitmel juhul on hindajad teinud ettepaneku rakendada töökohapõhist õppevormi ja paindlikumat õppekorraldust, et õppijate väljalangevust vähendada ja töötavatele täiskasvanutele sobilikku õpet pakkuda. Õppekavarühma koostöö oma koolis või teiste koolide sama õppekavarühmaga on seni pigem tagasihoidlik. Ka rahvusvahelisel koostööl on arenguruumi konkreetse õppekavarühma õppijate ja õpetajate mobiilsuse suurendamisel.

Õppeprotsessi olulisemate võtmetulemuste analüüsist ilmneb, et riikliku koolitustellimuse täitmise trendid on õppekavarühmades erinevad. Kaubanduse õppekavarühmades on koolitustellimuse täitmine pigem problemaatiline, jäädes alla kooli teistele õppekavarühmadele. Lahendusena on näiteks Tallinna Tööstushariduskeskuses tulemuslik olnud töökohapõhiste õpperühmade avamine.

Väljalangevus, eriti koolipõhisest õppest ja esimestel kursustel on suur. Hindamiskomisjonid soovivad erinevate õppevormide ja -meetodite rakendamist, e-

õppe mitmekülgsemat kasutamist, varasemate õpingute ja töökogemuste arvestamist, et ennetada õpingute katkestamist.

Jätkuvalt on probleemiks, et koolide õppekavarühmade tasandil napib õppeprotsessi eesmärgistamise ja järjepideva parendamise oskusi ja kogemusi.

Õppekavarühmas ei ole seatud konkreetseid ja mõõdetavaid eesmärke ega sihttulemusi, mistõttu jääb tulemuste analüüs ja enesehindamine üldsõnaliseks. Enesehindamisaruanded on sageli pigem kirjeldavad, vajaka jääb analüütilist enesehinnangut, mis oleks parendustegevuste aluseks. Hindamiskomisjonide läbiva tähelepanekuna on märgitud, et kooli arengukava on liiga üldine ega kajasta konkreetse õppekavarühma arengut.

Hindamiskomisjonide soovitustest ja ettepanekutest õppe kvaliteedi tõstmisel on koolidele kasu, valdkonna ekspertide, sh tööandjate soovitusi võetakse tõsiselt. Seda kinnitab koolide positiivne tagasiside hindamiskomisjonide tööle ja antud soovitustele. Näitena ühe kutseõpetaja tagasiside akrediteerimisprotsessile: „Koolikülastused on vajalikud! Soovitused ja ettepanekud töö parendamiseks on alati teretulnud. Asjalike arvamuste rohkus on ju edasiviiv jõud.“